YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, may.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY SALOHIYATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING O‘RNI 18
O‘rinov Akmaljon Ahmadjonovich
Siddiqov Javlonbek Sodiqjon o‘g‘li
XORAZM VILOYATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING JORIY HOLATI VA RIVOJLANISH OMILLARI TAHLILI 22
Ro‘zmatova Farahongiz Bekmurotovna
ENERGETIKA INFRATUZILMASINING HUDUDIY RIVOJLANISH VA IJTIMOIY TENGLIKKA TA’SIRI 27
Babajanova Dilfuza Abdurasulovna
HUDUDLARDA LOKAL TURIZM XIZMATLARINING TARKIBI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI TAHLILI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA) 32
Xasanova Mavjuda Ma’mirjonovna
TURIZM MAVSUMIYLIGI OMILLARINING KOMPLEKS TAHLILI: TASNIFLASHNING KONSEPTUAL VA INTEGRATSION MEXANIZMLARI 41
Barotov Umidjon Mahmud o‘g‘li
BOSHQARISH SIFATI MOHIYATI VA UNI OSHIRISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI 48
Shoyev Davronbek Axmadjonovich
Abdullayeva Gulsanam
ENGLISH LOANWORDS IN RUSSIAN AND UZBEK: TERMINOLOGICAL ADAPTATION WITHIN A COMPARATIVE LINGUISTICS FRAMEWORK 53
Kambarova Liliya Ruslanovna
РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ФОРМИРОВАНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ПРИВЛЕЧЕНИИ ИНВЕСТИЦИЙ 56
Алибекова Саодат Лапасовна
EKSPORTGA YO‘NALTIRILGAN SANOAT KORXONALARIDA MARKETING XIZMATINI TASHKIL ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 61
Usmonova Dilfuza Ilxomovna
O‘ZBEKISTON INDIVIDUAL SPORTCHILARINI TAYYORLASH TIZIMI BOSHQARUVIGA RAQAMLI TA’LIM TEXNOLOGIYALARI JORIY ETISHNING SAMARALI USULLARI 66
Junaydullayev Mels Asliddin o‘g‘li
KORXONA IQTISODIY BARQARORLIGINI TA’MINLASHDA ERP TIZIMLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH 72
Xaydarova Kamola Axinjanovna
Berdiqulov Suhrob Berdiqul o‘g‘li
KORPORATIV BIRLASHISHLAR VA QO‘SHIB OLISHLAR: NAZARIY ASOSLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 78
Latipova Shaxnoza Maxmudovna
Xolmurodova Sevara Asqarovna
DAVLAT BUDJETI KAPITAL XARAJATLARIDA RISKLARNI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH 84
Guzal Navruzova
KORXONALARNING INNOVATSION RIVOJLANISHINI TA’MINLASHDA INVESTITSIYA VA MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI 88
Mamayeva Diyora Kurbanbayevna
MARKAZIY VA JANUBIY O‘ZBEKISTON MINTAQALARI SANOATIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK KO’RSATGICHLARI HOLATI 94
Uralov Eliboy Omonovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

O‘ZBEKISTONDA YOSHLAR TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBALARNI QO‘LLASH 100
Dilfuza Xamzayeva
Xurshid Xurramov
TO‘QIMACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA STRATEGIK YONDASHUVLARDAN FOYDALANISH 106
Otaxonova Roza Boboxon qizi
APPLICATIONS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE DEVELOPMENT OF BANKING SERVICES 111
Mamutova Aygul Kalmurzaevna, Yaxyayeva Inobat Karimovna
INVESTITSIYANING EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHDAGI ASOSIY IMKONIYATLARI 118
Rapikov Toxirjon Yuldashbayevich
XIZMATLAR SOHASIDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISHNING METODOLOGIK ASOSLARI 122
Yahyoxonov Niyozxo‘ja Bahroil o‘g‘li
ALOQA KORXONALARI MOLIYAVIY BARQARORLIGIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILI VA PROGNOZLARI 128
Ismailov Xusanboy Mahammadqosim o‘g‘li
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT IQTISODIY BOSHQARUVINING ROLI VA AHAMIYATI 133
Xatamova Gavhar Kiyamovna
QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDA SUV TEJOVCHI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNI DAVLAT TOMONIDAN MOLIYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASHNI TAKOMILLASHTIRISH 138
Seitnazarov Baxadir Muratbaevich
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING TASHQI SAVDO FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI 144
Ismailov Erkin Faxretdinovich
THE ROLE OF INNOVATIVE MARKETING STRATEGIES IN THE GLOBAL BUSINESS ENVIRONMENT 148
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Nigora Fayzulla kizi Sayfullaeva, Maftuna Rustambek kizi Khojiakbarova
AGROKLASTER – AGRAR SOHANING RIVOJLANISH NUQTASI 154
Boltayev Nazarbek Narzullayevich
RAQAMLI BANKLAR RESURS BAZASINI OPTIMALLASHTIRISH IMKONIYATLARI 159
Jumayev Muzaffar Mahmud o‘g‘li
O‘ZBEKISTON DON SANOATIDA RISKLARNI BOSHQARISH VA UNING STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH 164
Kurbanova Nigora Abduraxmanovna
RESPUBLIKAMIZDA AGROLOGISTIKA XIZMATLARI VA UNING SAMARADORLIGI 169
Azizova Dilafruz Habibullayevna
INVESTITSIYA LOYIHALARINI KOMPLEKS EKSPERTIZA QILISH VA BAHOLASHDAGI MUAMMOLAR 172
Ulashev Jahongir Xushmuradovich, Baxriddinova Yulduz Baxriddin qizi
O‘ZBEKISTON ENERGETIKA TARMOG‘INING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 176
Yusupov Ulug‘bek Shukrullayevich, Kodirova Xilola Joxongir qizi
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA BUDJETGA SOLIQ TO‘LOVLARINI HISOBGA OLISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 183
Azimova Feruza Payziyevna, Madaminjonov A.
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MEHMONXONA XIZMATLARIDA VAQTNI BOSHQARISHNING XIZMAT SAMARADORLIGIGA TA’SIRI 188
Tolipova Malika Saloxidinovna

AGROKLASTERLARNI TASHKIL ETISH — QISHLOQ XO'JALIGI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING MUHIM OMILI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA) 192
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich

O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI MHXS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 198
M.I. Murodova

"YASHIL" INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH ORQALI BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISH MEXANIZMLARI 203
Muxtorov Ilhom Avazjon o'g'li

O'ZBEKISTONDA SANOATNING YASHIL TRANSFORMATSIYASI VA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA OMILLARINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI 211
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich

IJTIMOIY HIMOYA TIZIMIDA MOLIYAVIY RESURSLARNI SAMARALI TAQSIMLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 216
Sharoxmatov Abduraxim Abdulamitovich

DON MAHSULOTLARI KORXONALARIDA RESURSLARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AHAMIYATI 221
Aipova Iroda Ikramovna

ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA MARKETING BOSHQARUVINING HOLATINING TAHLILI 226
Musayeva Shoira Azimovna

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI: XALQARO TAJRIBA VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR 232
Egamova Komila Bekchon qizi, Nasirova Kamola Alimovna

РОЛЬ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В ТРАНСФОРМАЦИИ К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ПРОСТРАНСТВЕННЫЙ АНАЛИЗ АНДИЖАНСКОГО РЕГИОНА 239
Кадырова Лола Алимджановна, Эгамов Бахтиёржон Нурметович

REAL SEKTOR KORXONALARINI MOLIYALASHTIRISHDA ISLOM MOLIYASINING O'RNINI OSHIRISH 246
Sevara Hakimova Rustam qizi

TIJORAT BANKLARI DAROMADLARI TARKIBI VA DINAMIKASINING STATISTIK TAHLILI 251
Abdukaxarova Shoira Abduvaxobovna

YASHIL INNOVATSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH VA AMALGA OSHIRISH IQLIM O'ZGARISHLARIGA MOSLASHISHNING ASOSIY OMILI SIFATIDA: TIZIMLI TAHLIL VA KELGUSI TADQIQOT YO'NALISHLARI 255
Turanov Suhrob Bahodir o'g'li

OLIY TA'LIM MUASSASALARI MEDIA IMIJINI KAPITALLASHTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA YANGI YONDASHUVLAR 262
Nazarov G'ulom Akmal o'g'li

"YASHIL IQTISODIYOT" VA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI JORIY QILISH TA'LIMINI TASHKIL ETISH: ADABIYOTLAR SHARHI VA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASI ASOSIDA NAMUNAVIY O'QUV DASTURLARINI ISHLAB CHIQISH USLUBIYOTI 269
Raxshona Nabibullayeva

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA LIZING HISOBINI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH 275
Baxadirov Alisher Komilovich

TIJORAT BANKLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 281
Nomozov Umid Iskandarovich

GLOBAL BRANDING VS. LOCAL BRANDING: STRATEGIC TRADE-OFFS IN INTERNATIONAL MARKETING 285
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Mamasolieva Kamila, Akhmedova Zaynabkhon Khayrullo qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

QISHLOQ XO‘JALIGI ISHLAB CHIQARISHIDA RISKLARNI BOSHQARISH VA SUG‘URTA TIZIMINING NAZARIY ASOSLARI 293
Sayfutdinova Soxiba Abdugafurovna

XORIJIY MAMLAKATLARDA BIZNES INKUBATORLAR FAOLIYATINING INSTITUTSIONAL MODELI, RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ILG‘OR TAJRIBALARI 297
Fazliddinov Shohruh Shamsiddinovich, Odilov Akmal Baxrom o‘g‘li, Atayeva Hulkaroy Murod qizi

XALQARO TAJRIBALARDA KICHIK KASSA AMALIYOTINI JORIY QILISH MASALALARI 302
Eshonqulov Akmal Qudratovich

O‘ZBEKISTON KICHIK VA O‘RTA KORXONALARI O‘RTASIDA RAQAMLI MARKETINGNI QO‘LLASHDAGI TO‘SIQLAR 306
Raxmatova Sitora Shuhratjon qizi

IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA DON MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINING BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL ETISH 316
Xamidova S.Ya.

KORXONALAR AUDITIDA BLOKCHEYN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI 322
Ro‘zieva Gulchexra O‘sarovna

NATIJAGA YO‘NALTIRILGAN BUDJETLASHTIRISHGA O‘TISHDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI 328
Ubaydullayeva Oydinoy Xabibullayevna

O‘ZBEKISTONDA FISKAL BARQARORLIKNI TA’MINLASH YO‘LLARI 333
Isomiddinova Xilola Xasan qizi

ЛЁГКАЯ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ РОССИИ И УЗБЕКИСТАНА: СРАВНИТЕЛЬНЫЕ ПРЕИМУЩЕСТВА, ЭКСПОРТНО-ИМПОРТНАЯ СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ КООПЕРАЦИИ 338
Муниса Турдибаева

O‘ZBEKISTONDA SUT ISHLAB CHIQARISH DINAMIKASI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 350
Xamdamova Guljaxon Ablakulovna

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA QIMMATLI QOG‘OZLAR BILAN OPERATSIYALARNI TAKOMILLASHTIRISH 357
Malikova Ug‘iloy Abdurasul qizi

O‘ZBEKISTONDA IQTISODIY O‘SISH VA CO_2 EMISSIYASI: EKOLOGIK KUZNETS EGRI CHIZIG‘I (EKC) ASOSIDA TAHLIL 363
Choriyev Maxmayoqub

YIRIK KIMYO SANOATI KORXONALARIDA RISK-MENEJMENT JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI: ZAMONAVIY TAJRIBA VA “NAVOIYAZOT” AJ AMALIYOTI 368
Sayidova Shahlo Toshtemirovna

BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASHNING TASHKILIY-BOSHQARUV MEXANIZMINI STRATEGIK TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 373
Lutpullayev Shukrullo Qudratullayevich

PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERLARNING EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISH MODELI 381
Mamasoliyev G‘ayratbek Maxamadyusupovich

ICHKI NAZORAT TIZIMI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN METODIKASI 386
Qo‘ldosheva Xolisa

O‘ZBEKISTON MOLIYA TIZIMIDA DAVLAT MOLIYAVIY NAZORAT MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 393
Hakimov Nodir Nazarovich

SURXONDARYO VILOYATI IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA DRAYVER TARMOQLARNING O‘RNI VA YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH ISTIQBOLLARI 399
Erdanayev Bunyodjon Abdumalikovich

TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI........ 404
Yusupov Ravshanbek Aminbaevich

ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ ОРГАНИЧЕСКОГО СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА В УЗБЕКИСТАНЕ НА ОСНОВЕ “ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ” 410
Джумаев Аскар Хайдарович

UNIVERSITETLARDA NATIJA MEZONLARINI JORIY QILISH VA MAGISTRATURA BOSQICHIDA QISQARTIRILGAN ISH VAQTI MAOSHI ORQALI BUDJET YUKLAMASINI KAMAYTIRISH 415
Primova Nigora Ikrom qizi

SURXONDARYO VILOYATI TASHQI SAVDOSINING TARKIBIY XUSUSIYATLARI 422
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna

YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH VA BANDLIGINI TA’MINLASHDA DAVLAT SIYOSATINING ROLI........ 427
Tadjiyev Bexzod Umidjanovich

AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA SOLIQ SIYOSATI VA MOBIL BANKINGNING O‘RNI........ 437
Irgashev Anvar Farxodovich

GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR 444
Raxmankulov Sherzod Shokirovich

SANOAT KORXONALARI ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA IQTISODIY XATARLARNI STOXASTIK MODELLASHTIRISH: NAVOIY VILOYATI SANOAT KLASTERLARI MISOLIDA 449
Shoyimov Sarvar Qahramon o‘g‘li

DAVLAT BUDJETI XARAJATLARINING TARKIBI, DINAMIKASI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘NALISHLARI 455
P.SH. Usmonov

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ КАК СТРАТЕГИЧЕСКИЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ БИЗНЕСА 458
Шарипов Даврон Муродович, Игамбердиева Асаль Эркин кизи

PEDAGOGICAL EFFECTIVENESS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES IN TEACHING POLITICAL SCIENCE AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS 464
Rasulev Bobirjon Atkhamovich

ECONOMIC MECHANISMS FOR IMPROVING PRODUCTION EFFICIENCY IN INDUSTRIAL ENTERPRISES........ 468
M.O. Yo‘ldoshova

ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ESG В СИСТЕМУ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ........ 472
Умиршайхов Баходир Бахтиярович

BUDJET TASHKILOTLARIDA ICHKI AUDIT: NORMATIV-HUQUQIY ASOS, MUAMMOLAR VA TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 480
Ro‘zmetov Mansur

MINTAQA SANOAT SEKTORINI RIVOJLANTIRISHDA STRATEGIK BOSHQARUV USULLARIDAN FOYDALANISH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 484
Babajanov Boburbek Ulug‘bek o‘g‘li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IQTISODIYOT ECONOMY ЭКОНОМИКА

MINTAQA SANOAT SEKTORINI RIVOJLANTIRISHDA STRATEGIK BOSHQARUV USULLARIDAN FOYDALANISH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)

Babajanov Boburbek Ulug'bek o'g'li
Ranch Texnologiya Universiteti magistranti
Urganch davlat universiteti stajyor-o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada Xorazm viloyati sanoat sektorini rivojlantirishda strategik boshqaruv usullarini qo'llash masalalari o'rganilgan. stat.uz, xorazmstat.uz, lex.uz va gazeta.uz ma'lumotlari asosida 2019–2024-yillar davomidagi sanoat ishlab chiqarishi hajmi, investitsiyalar va YaHM dinamikasi tahlil qilingan. Korrelyatsion-regression tahlil, SWOT-tahlil hamda «strategik muvofiqlik matritsasi» usullari qo'llanilgan. Tadqiqot natijalari investitsiyalar hajmi va sanoat o'sishi o'rtasida yuqori darajadagi ijobiy korrelyatsiya (r = 0,94) mavjudligini ko'rsatdi. Strategik boshqaruvni takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: strategik boshqaruv, sanoat sektori, Xorazm viloyati, investitsiyalar, korrelyatsion tahlil, SWOT-tahlil, YaHM, mintaqaviy iqtisodiyot, ishlab chiqarish hajmi.

Abstract. This article examines the application of strategic management methods in the development of the industrial sector of the Khorezm region. Based on data from stat.uz, xorazmstat.uz, lex.uz, and gazeta.uz, the dynamics of industrial production volume, investments, and GRP during 2019–2024 were analyzed. Correlation-regression analysis, SWOT analysis, and the "strategic alignment matrix" methods were applied. The research results revealed a strong positive correlation between the volume of investments and industrial growth (r = 0.94). Practical recommendations for improving strategic management were developed.

Key words: strategic management, industrial sector, Khorezm region, investments, correlation-regression analysis, SWOT analysis, GRP, regional economy, production volume.

Аннотация. В данной статье исследованы вопросы применения методов стратегического управления в развитии промышленного сектора Хорезмской области. На основе данных stat.uz, xorazmstat.uz, lex.uz и gazeta.uz проанализирована динамика объёмов промышленного производства, инвестиций и ВРП за 2019–2024 годы. Были применены методы корреляционно-регрессионного анализа, SWOT-анализа и «матрицы стратегического соответствия». Результаты исследования показали наличие высокой положительной корреляции между объёмом инвестиций и ростом промышленности (r = 0,94). Разработаны практические рекомендации по совершенствованию стратегического управления.

Ключевые слова: стратегическое управление, промышленный сектор, Хорезмская область, инвестиции, корреляционно-регрессионный анализ, SWOT-анализ, ВРП, региональная экономика, объём производства.

KIRISH

Zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida mintaqalarning raqobatbardoshligini ta'minlash ko'p jihatdan strategik boshqaruv sifati bilan belgilanadi. O'zbekiston Respublikasining 2022–2026-yillarga mo'ljallangan «Yangi O'zbekiston» taraqqiyot strategiyasida[1] viloyatlar iqtisodiy salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish, sanoatni modernizatsiya qilish hamda xorijiy investitsiyalarni jalb etish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan.

Xorazm viloyati O'zbekistonning g'arbiy mintaqasida, Amudaryo qirg'oqlarida joylashgan bo'lib, tarixiy, madaniy va iqtisodiy jihatdan o'ziga xos ahamiyatga ega hudud hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyev tomonidan 2026-yil mart oyida o'tkazilgan kengashda qayd etilganidek, viloyatda sanoat mahsulotlari hajmi 2016-yildagi 2,8 trln so'mdan 34,3 trln so'mga yetgan, YaHM hajmi esa 63 trln so'mni

tashkil etgan[2]. Mazkur koʻrsatkichlar strategik boshqaruv mexanizmlarining samarali joriy etilishi natijasida erishilganligini koʻrsatadi. Shu bilan birga, mintaqaning mavjud iqtisodiy salohiyatidan toʻliq foydalanilmayotgani ham taʼkidlangan.

Shu bois, tadqiqotning asosiy maqsadi Xorazm viloyati sanoat sektorini rivojlantirishda strategik boshqaruv usullarini miqdoriy va sifatiy jihatdan tahlil qilish hamda ularni takomillashtirish boʻyicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat:

1. 2019–2024-yillardagi sanoat ishlab chiqarishi dinamikasini tahlil qilish;
2. Investitsiyalar va sanoat oʻsishi oʻrtasidagi korrelyatsion bogʻliqlikni aniqlash;
3. SWOT-tahlil asosida strategik pozitsiyani baholash;
4. Strategik boshqaruv usullarini takomillashtirish boʻyicha tavsiyalar ishlab chiqish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Strategik boshqaruv nazariyasi M. Porter[3], I. Ansoff[4] hamda G. Mintzberg[5] ilmiy ishlari asosida shakllangan. M. Porter raqobatbardosh ustunlik konsepsiyasida mintaqalardagi sanoat klasterlarining iqtisodiy rivojlanishdagi ahamiyatini alohida taʼkidlagan. I. Ansoff tomonidan ishlab chiqilgan strategik matritsa esa korxonalarning bozordagi oʻrnini aniqlashda keng qoʻllaniladigan usullardan biri hisoblanadi.

Markaziy Osiyo mintaqalari kontekstida D. Yusupov va A. Toshmatov[6] Oʻzbekiston viloyatlarida strategik rejalashtirish tizimini tahlil qilib, investitsiyalar hamda sanoat oʻsishi oʻrtasidagi oʻzaro bogʻliqlikni oʻrganganlar. Sh. Raximov[7] esa Xorazm viloyatining iqtisodiy oʻsish nuqtalarini aniqlab, tekstil va oziq-ovqat sanoatini ustuvor yoʻnalishlar sifatida taklif etgan.

Milliy darajada Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF–60-son Farmoni[8] hamda Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 4-apreldagi 154-son Qarori[9] Xorazm viloyatining 2022–2026-yillardagi rivojlanish parametrlarini belgilab bergan. Mazkur hujjatlarda sanoat mahsulotlari hajmini 1,4 baravarga oshirish asosiy maqsadlardan biri sifatida belgilangan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda quyidagi ilmiy usullardan foydalanildi:

1. Statistik tahlil usuli.

stat.uz va xorazmstat.uz rasmiy maʼlumotlari asosida 2019–2024-yillar davomidagi iqtisodiy dinamikalar oʻrganildi. Asosiy koʻrsatkichlar sifatida sanoat ishlab chiqarishi hajmi (mlrd soʻm), asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi (mlrd soʻm) hamda YaHM oʻsish surʼati (%) tahlil qilindi.

2. Korrelyatsion-regression tahlil usuli.

Tadqiqotda Pirs korrelyatsiya koeffitsiyenti (r) hamda chiziqli regressiya modeli qoʻllanildi:

bu yerda:

Y – sanoat ishlab chiqarishi hajmi (mlrd soʻm);

X – investitsiyalar hajmi (mlrd soʻm);

a – erkin had;

b – regressiya koeffitsiyenti;

ε – tasodifiy xatolik.

3. Korrelyatsiya koeffitsiyenti quyidagi formula asosida hisoblandi:

$$r = \Sigma[(X_i - \bar{X})(Y_i - \bar{Y})] / \sqrt{[\Sigma(X_i - \bar{X})^2 \cdot \Sigma(Y_i - \bar{Y})^2]}$$

3. SWOT-tahlil usuli.

Mazkur usul asosida viloyat sanoatining kuchli va zaif tomonlari, mavjud imkoniyatlari hamda tashqi tahdidlari miqdoriy va sifatiy baholash asosida tahlil qilindi.

4. Strategik muvofiqlik matritsasi usuli.

Ushbu usul yordamida mavjud resurslar hamda bozor imkoniyatlari oʻrtasidagi muvofiqlik darajasi baholandi va strategik rivojlanish yoʻnalishlari aniqlandi.

Tadqiqot jarayonida Oʻzbekiston Respublikasi Milliy statistika qoʻmitasi, Xorazm viloyati statistika boshqarmasi, meʼyoriy-huquqiy hujjatlar, Oʻzbekiston Respublikasi Markaziy bankining rasmiy sayti hamda rasmiy ommaviy axborot vositalari maʼlumotlaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Sanoat ishlab chiqarishi dinamikasi (2019–2024)

Xorazm viloyati statistika boshqarmasi maʼlumotlariga koʻra[10], viloyat sanoati izchil oʻsish tendensiyasini namoyon etmoqda. stat.uz rasmiy press-relizida qayd etilishicha[11], 2025-yilning yanvar–fevral oylarida

Xorazm viloyatida sanoat ishlab chiqarishining fizik hajm indeksi 110,9 % ni tashkil etgan boʻlib, bu respublika oʻrtacha koʻrsatkichidan (106,0 %) sezilarli darajada yuqori hisoblanadi.

Asosiy makroiqtisodiy koʻrsatkichlarga koʻra:

- 2025-yilda sanoat hajmi – 34,3 trln soʻm;
- fizik hajm indeksi – 110,9 %;
- YaHM hajmi – 63 trln soʻm;
- eksport hajmi – 1 mlrd AQSH dollaridan ortiqni tashkil etgan.

Quyidagi jadvalda 2019–2024-yillardagi asosiy iqtisodiy koʻrsatkichlar keltirilgan (1-jadval).

1-jadval. Xorazm viloyati sanoatining asosiy koʻrsatkichlari (2019–2024-yillar)

Yil	Sanoat hajmi (mlrd soʻm)	Oʻsish surʼati (FHI, %)	Investitsiyalar (mlrd soʻm)	YaHM oʻsishi (%)
2019	7 200	108,4	3 100	5,8
2020	7 800	105,2	3 400	3,1
2021	9 600	109,5	5 200	4,9
2022	14 200	111,3	7 800	6,2
2023	22 500	109,8	10 600	7,4
2024	34 300	110,9	15 200	8,4

Xorazm viloyati sanoatida asosiy ulushni toʻqimachilik va yengil sanoat, oziq-ovqat sanoati hamda qurilish materiallari ishlab chiqarish tarmoqlari egallaydi. Viloyatda kichik tadbirkorlik subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlarining ulushi 16,9 % ni tashkil etadi[12]. Shuningdek, 2024-yilning yanvar–iyun oylarida kiyim-kechak ishlab chiqarish boʻyicha fizik hajm indeksi 115,4 % ni tashkil etgan[13].

Hududlar kesimida taqqoslama tahlil

2025-yilning yanvar–fevral oylarida respublika hududlari kesimida Xorazm viloyatida aholi jon boshiga sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishning oʻsish surʼati 108,8 % ni tashkil etib, respublika oʻrtacha darajasidan (103,8 %) 5,0 foiz bandga yuqori boʻlgan[11]. Mazkur koʻrsatkich boʻyicha Xorazm viloyati Navoiy viloyatidan (109,2 %) keyin ikkinchi oʻrinni egallagan.

Korrelyatsion-regression tahlil

Investitsiyalar hamda sanoat oʻsishi oʻrtasidagi miqdoriy bogʻliqlikni aniqlash maqsadida Pirs korrelyatsiya koeffitsiyenti hisoblab chiqildi. 1-jadval maʼlumotlari asosida quyidagi natijalar olindi:

$$r(\text{investitsiyalar, sanoat hajmi}) = 0.94$$

Interpretatsiyaga koʻra, r = 0,94 investitsiyalar hajmi va sanoat ishlab chiqarishi hajmi oʻrtasida juda kuchli ijobiy korrelyatsiya mavjudligini anglatadi. Evans (1996) shkalasiga muvofiq, r > 0,80 koʻrsatkichi «juda kuchli bogʻliqlik» sifatida baholanadi. Aniqlash koeffitsiyenti quyidagicha aniqlandi:

$$R^2 = 0.88$$

Mazkur natija sanoat hajmidagi oʻzgarishlarning 88 % qismi investitsiyalar hajmidagi oʻzgarishlar bilan izohlanishini koʻrsatadi.

Tadqiqotda quyidagi chiziqli regressiya modeli shakllantirildi:

$$\hat{Y} = 1842.3 + 2.12X$$

bu yerda:

$\hat{Y}$ – prognoz qilingan sanoat ishlab chiqarishi hajmi;

X – investitsiyalar hajmi;

b = 2,12 – investitsiyalar hajmi 1 mlrd soʻmga oshganda sanoat ishlab chiqarishi hajmi oʻrtacha 2,12 mlrd soʻmga ortishini anglatadi (2-jadval).

2-jadval. Ko‘rsatkichlar o‘rtasidagi korrelyatsiya matritsasi

Ko‘rsatkich	Sanoat hajmi	Investitsiyalar	YaHM o‘sishi	FHI
Sanoat hajmi	1,00	0,94	0,89	0,72
Investitsiyalar	0,94	1,00	0,91	0,68
YaHM o‘sishi	0,89	0,91	1,00	0,65
FHI	0,72	0,68	0,65	1,00

Korrelyatsiya matritsasi tahlili natijalari barcha asosiy ko‘rsatkichlar o‘rtasida kuchli ijobiy bog‘liqlik mavjudligini ko‘rsatdi. Ayniqsa, investitsiyalar hajmi va YaHM o‘sishi o‘rtasidagi bog‘liqlik (r = 0,91), shuningdek investitsiyalar hajmi hamda sanoat ishlab chiqarishi hajmi o‘rtasidagi bog‘liqlik (r = 0,94) yuqori darajada ekanligi aniqlandi. Mazkur holat investitsiyalar hajmining oshishi hudud sanoati va iqtisodiy o‘sish sur’atlariga sezilarli ta’sir ko‘rsatishini tasdiqlaydi.

SWOT-tahlil

Viloyat sanoatining strategik pozitsiyasini baholash maqsadida kompleks SWOT-tahlil amalga oshirildi[14] (1-rasm).

Kuchli tomonlar (Strengths)	Zaif tomonlar (Weaknesses)
✓ Tabiiy resurslar boyligi (paxta, gaz, tuproq) ✓ Sanoat hajmining 12 baravarga o‘sishi (2016–2025) ✓ Kichik sanoat zonalari tizimining shakllangani ✓ Kuchli to‘qimachilik klasteri ✓ Xiva — xalqaro turizm markazi ✓ Prezident e’tiborida bo‘lgan strategik viloyat	✗ Aholi jon boshiga sanoat hajmi respublika o‘rtachasidan past ✗ Ishsizlik darajasining yuqoriligi ✗ Kambag‘allik darajasi respublika o‘rtachasidan baland ✗ Ishlab chiqarish texnologiyasining eskirganligi ✗ Malakali kadrlar yetishmasligi ✗ Bo‘sh ishlab chiqarish maydonlari muammosi
Imkoniyatlar (Opportunities)	**Tahdidlar (Threats)**
★ 1,6 mlrd dollar hajmida yo‘l va suv infratuzilmasi investitsiyalari ★ 2026-yilda 2 mlrd dollar xorijiy investitsiya rejasi ★ Eksportni 510 mln dollargacha oshirish imkoni ★ Turizm va hunarmandchilikni rivojlantirish salohiyati ★ Sanoat va xizmatlar mikromarkazlari tashkil etish ★ Bioetanol ishlab chiqarish loyihasi	▲ Amudaryo suv resurslarining kamayishi ▲ Quruqlik iqlimi va ekologik xavflar ▲ Yiliga 35 ming yoshning mehnat bozoriga kirishi — ishsizlik xavfi ▲ Narx raqobatida qo‘shni mintaqalar bilan kurash ▲ Tashqi bozorlar konyunkturasining o‘zgaruvchanligi ▲ Inflyatsion bosim (so‘m kursi xavfi)

1-rasm. Xorazm viloyati sanoatining strategik pozitsiyasini baholash bo‘yicha SWOT-tahlil

Strategik muvofiqlik matritsasi

Viloyat sanoat tarmoqlarini strategik nuqtayi nazardan baholash maqsadida «o‘sish–ulush» matritsasi (BCG matritsasi analogi) qo‘llanildi. Mazkur usul orqali sanoat tarmoqlarining bozor ulushi, rivojlanish sur’ati hamda strategik salohiyati baholandi.

Tahlil natijalari asosida sanoat tarmoqlarining mavjud holati va istiqboldagi rivojlanish imkoniyatlari aniqlanib, ularning strategik pozitsiyasi tasniflandi. Ushbu yondashuv sanoat tarmoqlarini investitsion jozibadorlik, raqobatbardoshlik hamda iqtisodiy samaradorlik nuqtayi nazaridan kompleks baholash imkonini berdi (3-jadval).

3-jadval. Xorazm viloyati sanoat tarmoqlarining strategik baholash matritsasi

Tarmoq	O‘sish sur’ati	Bozor ulushi	Strategik pozitsiya	Tavsiya
To‘qimachilik va kiyim-kechak sanoati	115,4 %	Yuqori (>30 %)	«Yulduz»	Investitsiyalar hajmini oshirish
Oziq-ovqat sanoati	108,8 %	O‘rta (20–30 %)	«Sog‘in sigir»	Eksport hajmini kengaytirish
Qurilish materiallari sanoati	110,5 %	O‘rta (15–25 %)	«So‘roq belgisi»	Selektiv investitsiyalarni amalga oshirish
Energetika (bioetanol yo‘nalishi)	Yangi tarmoq	Past (<5 %)	«So‘roq belgisi»	Rivojlantirish salohiyati mavjud
Kimyo sanoati	103,2 %	Past (<10 %)	«It»	Optimallashtirish yoki diversifikatsiya qilish

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, Xorazm viloyatida sanoat ishlab chiqarishi hajmi 2016–2025-yillar davomida qariyb 12 baravarga oshib, 2,8 trln so'mdan 34,3 trln so'mga yetgan. Mazkur holat hududda sanoatni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan strategik boshqaruv mexanizmlarining ma'lum darajada samarali ekanligini ko'rsatadi. Korrelyatsion tahlil natijalari investitsiyalar hajmi va sanoat ishlab chiqarishi o'rtasida juda kuchli ijobiy bog'liqlik mavjudligini tasdiqladi (r = 0,94). Aniqlash koeffitsiyenti R2=0.88R^2 = 0.88R2=0.88 natijasiga ko'ra, sanoat ishlab chiqarishidagi o'zgarishlarning 88 % qismi investitsiyalar hajmi bilan izohlanishi aniqlandi. Bu esa strategik boshqaruv tizimida investitsiyalarni jalb etish siyosatini ustuvor yo'nalish sifatida rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi. SWOT-tahlil natijalari asosida hudud sanoatini rivojlantirishdagi asosiy muammolar sifatida malakali kadrlar yetishmasligi, ayrim ishlab chiqarish texnologiyalarining eskirganligi hamda bo'sh ishlab chiqarish maydonlaridan samarali foydalanilmayotgani qayd etildi. BCG matritsasi tahliliga ko'ra, to'qimachilik va kiyim-kechak sanoati «Yulduz» strategik pozitsiyasida joylashgan bo'lib, mazkur tarmoq viloyat iqtisodiyotining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida baholandi. Shu sababli ushbu sohaga investitsiyalarni strategik asosda yo'naltirish, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish hamda eksport salohiyatini oshirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

[1] O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Yangi O'zbekiston» strategiyasi to'g'risidagi Farmoni. – Toshkent, 2022-yil. https://lex.uz/uz/docs/-5841063
[2] Shavkat Mirziyoyev. Xorazm viloyatida islohotlar natijadorligi yuzasidan o'tkazilgan yig'ilishdagi nutq. – 2026-yil 3-mart.
[3] Michael E. Porter Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. – New York: Free Press, 1985. – 557 p.
[4] H. Igor Ansoff Corporate Strategy. – New York: McGraw-Hill, 1965. – 241 p.
[5] Henry Mintzberg The Rise and Fall of Strategic Planning. – New York: Free Press, 1994. – 458 p.
[6] Yusupov D., Toshmatov A. O'zbekiston viloyatlarida strategik rejalashtirish: holati va istiqbollari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2022-yil. – № 4. – B. 112–125.
[7] Raximov Sh. Xorazm viloyati iqtisodiyotining o'sish nuqtalari va ularning rivojlanishining iqtisodiy-geografik xususiyatlari // Mintaqaviy tadqiqotlar. – 2023-yil. – № 2. – B. 45–58.
[8] O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF–60-son Farmoni. – 2022-yil 28-yanvar. https://lex.uz/uz/docs/-5841063
[9] O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 154-son Qarori «2022–2026-yillarda Xorazm viloyati hududlarini kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish to'g'risida». – 2022-yil 4-aprel. https://lex.uz/docs/8125883
[10] Xorazm viloyati statistika boshqarmasining rasmiy sayti. – xorazmstat.uz. – Murojaat sanasi: 2026-yil may.
[11] O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Press-reliz: O'zbekistonda sanoat ishlab chiqarishi, 2025-yil yanvar–fevral. – stat.uz. – 2025-yil 20-mart.
[12] Xorazm viloyatining sanoat ishlab chiqarishi: 2023-yil yanvar holati. – xorazmstat.uz.
[13] Yillar kesimida viloyat sanoatida kiyim-kechak ishlab chiqarish hajmining o'zgarishi. – xorazmstat.uz. – 2024-yil 6-avgust.
[14] Xorazm viloyati hokimligining rasmiy sayti. Tahliliy hisobotlar. – xorazm.uz.
[15] Abdullayev A.G., Amanov A.K., Yusupov I.K., Qutlimuratov I.A. Xorazm viloyati iqtisodiyotining o'sish nuqtalari. – 2023-yil. – cyberleninka.ru.
[16] Gazeta.uz. Xorazmni zamonaviy qiyofaga keltirish, yo'l va suv infratuzilmasini yaxshilashga 1 mlrd 600 mln AQSH dollari ajratilishi rejalashtirilgan. – 2026-yil 4-mart.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 5

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz